

Nataša Kolar

Vojska na Ptujju od 1850 do 1914

Leta 1859 so se zgodile velike spremembe v Evropi in v Avstriji. Avstrija je imela zasedeno Lombardijo in Benečijo. V tem času so se bojevale italijanske države pod vodstvom sardinskega kraljestva - Piemonta za združitev Italije. Njihov zaveznik je bil francoski cesar Napoleon III. Tako se je leta 1859 znašla Avstrija v vojni s Piemontom in Napoleonom III. Vojna se je začela 29. aprila 1859, ko so prekoračile avstrijske čete mejno reko Ticino. Pod vodstvom poročnika Scherza je odšla s Ptujja dopolnilna vojaška posadka 9. in 20. lovskega bataljona (300 mož) v Bologno.¹ Ker je Avstrija izgubila vojno, je morala odstopiti Lombardijo.

Prva divizija 4. pionirskega bataljona se je vrnila skupaj s štabom iz Trenta v garnizijo na Ptuj 24. avgusta 1860. Dve dopolnilni vojaški enoti 9. in 20. lovskega bataljona skupaj z oficirji, sta bili v mestu nastanjeni od 24. novembra 1824 pa vse do 29. oktobra 1860, ko sta odpotovali v Gradec.

Ptujsko podružnico cesarsko kraljeve Genie Direkcije so uvedli 1. novembra 1860. Podrejene so ji bile vojaške postaje na Ptujju, Celju, Bistrici in Radgoni. Delovala je do 1. maja 1869.

Svoj garnizon je imela tudi dopolnilna vojaška stotnija (Depot compagnie) 3. pionirskega bataljona. Ta je odpotovala s Ptujja v Verono 3. julija 1862, kjer je bila ukinjena.²

Od 14. julija do 16. julija 1862 so bile prve poskusne vojaške vaje streljanja v tarčo s topovi na poteg in strelnim bombazem po konstrukciji in izboljšavi generalmajorja Benka in to na oddaljenosti od 2000 do 4000 korakov. Pod vodstvom generalmajorja Benka in komandanta 6. topniškega polka nadporočnika Schindlerja je imel ta polk prvi takšne vaje, skupaj z njim pa še 5 baterij.³

V bližini Ravnega polja, pri Sv. Kunigundi, so nadaljevali med 26. julijem in 14. avgustom 1862 s strelsko vajo s smodnikom, v kateri je sodeloval 3. topniški polk s šestimi baterijami iz Ljubljane pod

nadzorom komandanta polka polkovnika Tiela in pod poveljstvom majorja Hofbauerja.

Marca in aprila 1863 sta prispeli iz Benetk in Trsta na Ptuj k 4. pionirskemu bataljonu 3. in 4. pionirska stotnija.

Na Kranjskem in Koroškem nastanjen 3. topniški polk je imel od 27. julija do 14. avgusta 1863⁴ strelske vaje pri Šikolah, sedem baterij tega polka je sodelovalo na Ptujju tudi v letu 1864, od 18. marca do 31. marca, na strelskih vajah v tarčo. Podobne vaje je imel v drugi polovici septembra 1865 pri Ravnem polju tudi 8. topniški polk iz Ljubljane. Pionirska orožarna št. 2 je bila razpuščena na Ptujju 31. avgusta 1865.

Leta 1866 je bila Avstrija znova vpletena v vojno s Prusijo in Italijo. Čeprav je kraljevina Italija razglasila Avstriji vojno napoved 20. junija 1866 in je enako storila 21. junija 1866 še kraljevina Prusija, se je Avstrija pripravljala nanjo že spomladi. Na Ptujju 29. aprila 1866 so uredili etapno postajo za razložitev oskrbe, ki je prišla na Ptuj z Ogrske in Sedmograške. Bila je namenjena obrambi Benetk in proti armadi kraljevine Italije. Oskrbo so vozili z vlakom po železniški progi med Veliko Kanižo in Pragerskim, ki je bila odprta za civilni, tovorni in vojaški promet 24. julija 1860.⁵ Od Pragerskega naprej pa po južni železnici do Trsta. Med 3. in 13. majem 1866 je odšlo proti Italiji s Ptujja 3600 mož, 12. maja je odpotoval tja 4. pionirski bataljon, ki je bil v ptujski garniziji od 24. avgusta 1860. Že naslednjega dne je prispel v tukajšnji garnizon 3. bataljon 1. linije pehotnega polka cesarja Franca Jožefa iz Bassana v Benečiji. Z vlakom je odšel s Ptujja v Brno 23. maja 3. bataljon. Na italijanskem bojišču je bil tudi spodnještajerski 47. pehotni polk.⁶ Avstrija je izgubila vojno z Nemčijo. Morala se je umakniti iz Nemčije, v korist Italijel pa je izgubila Benečijo zaradi mirovnih določil. S tem je pripadala Italiji tudi Beneška Slovenija. Pod avstrijsko oblastjo sta ostala še Trento in Trst.

¹ H. Pirchegger navaja v svojem delu *Geschichte von Steiermark 1740 - 1919*, Graz - Wien - Leipzig 1934, 413, da so se bojevali štajerski polki pri Magenti (4. junija) in pri Solferinu z običajno hrabrostjo (glej H. Pirchegger...).
² Zgodovinski arhiv Ptuj, Ferdinand Reisp, *Chronik von Pettau 1857 - 1887*, 39 s (glej Reispova kronika...).

³ Reispova kronika, 39 s.

⁴ Reispova kronika, 49 s.

⁵ O vojaškem pomenu železnice je pisal Franjo Baš v *Prispevki k zgodovini severovzhodne Slovenije, Historični geografski razvoj Ptujja, Maribor 1989*, 299 s.

⁶ Pirchegger, 421 s, op. 23.

Ta vojaški poraz je imel vidne posledice v notranje političnih razmerah habsburške monarhije. Misel, da bo razpadla monarhija, je bila precej razširjena. Potrebno je bilo utrditi notranje razmere in poravnava z Madžari je postala nujna. Po večmesečnih pogajanjih je bila imenovana februarja 1867 posebna ogrska vlada in uveljavljena nova, dualistična ureditev monarhije. Razdeljena je bila na avstrijski in ogrski del. Avstrijsko cesarstvo se je preimenovalo v Avstro-Ogrsko monarhijo. Državi sta bili povezani v personalno in realno unijo na treh področjih: v zunanji politiki, vojski in finančah. Franc Jožef je bil cesar Avstrije in kralj Ogrske. Štajerska je ostala del avstrijske polovice. Prišlo je do številnih reform, med temi je bila tudi vojaška. Na tri leta je bil skrajšan vojaški rok. Svoje naborno okrožje je imel 87. pehotni polk v Celju in njegovi okolici, na Pohorju, na Ptujju in v Ormožu.⁷ Ob tem polku je imel Ptuj tudi pionirje - inženirce.

V letu 1867 je prišlo v ptujskem garnizonu do sprememb. 4. pionirski bataljon je odšel 29. januarja v Bratislavo. Že naslednji dan 30. januarja je prišla iz Maribora, kjer je bila od 24. novembra 1866, druga stotnija 3. pionirskega bataljona. Iz Bistrice je bil premeščen 8. oktobra 1867 v ptujski garnizon 3. husarski eskadron Palfy št. 14.

Leta 1869 je bilo mesto prvič po stodvajsetih letih brez vojaške posadke.⁸ S Ptujja je odšel meseca novembra 3. pionirski bataljon v Prago, in sicer: 12. novembra rezervna vojaška oprema z mostnim materialom, 13. novembra 9. stotnija s štabom bataljona, 14. novembra 10. stotnija, 15. novembra 11. stotnija, 16. novembra 12. stotnija.

Iz Petrovaradina je prišel 24. maja 1870 v ptujski garnizon 32. lovski bataljon, kjer je ostal do 28. avgusta 1872, nakar je odšel na svoje novo delovno mesto "Mauer" pri Dunaju. Še istega leta, 10. oktobra, se je namestil v ptujski garniziji 8. poljski lovski bataljon, ki je bil do tedaj v Budvi. Na Ptujju je ostal do 6. avgusta 1876, ko je odšel v Novo mesto.

Od 1850. do 1914. leta so bile na Dravskem in Ptujskem polju vsako ali vsako drugo leto različne vojaške strelske vaje ali manevri. Tako so bili med 19. avgustom in 15. novembrom 1873 v okolici Ptujja veliki vojaški manevri.⁹ Udeležili so se jih od sestavljene brigade generalmajorja Stuckenraucha 19. avgusta 27. lovski bataljon iz Maribora, 20. avgusta 20. lovski bataljon iz Celja, 20. avgusta 19. lovski bataljon iz Novega mesta (ti trije bataljoni so imeli tabor na Hajdini), 20. avgusta 10. dragonski polk s štirimi eskadroni iz Maribora, tretja

baterija 6. topniškega polka iz Radgone in 8. lovski bataljon s Ptujja ter ves armadni korpus. Prišli so: 29. avgusta pehotni polk št. 27 iz Gradca, 30. avgusta pehotni polk št. 53 iz Gradca, 30. avgusta lovška baterija št. 9 iz Brucka na Muri, 30. avgusta lovška baterija št. 33 iz Judenburga, 31. avgusta pehotni polk št. 46 iz Ljubljane, sedem baterij 6. topniškega polka iz Gradca, pet baterij 12. topniškega polka iz Ljubljane, skupaj je bilo 15 baterij, vsaka s štirimi topovi (60 topov); 30. in 31. avgusta dva eskadrona dragonskega polka št. 10 iz Gradca in 30. in 31. avgusta pet eskadronov dragonskega polka št. 5 iz Celovca.

Tem skupinam je poveljeval general baron John iz Gradca. Skupine so bile razdeljene na VI. vojaško divizijo generalmajorja barona Kleudyena iz Gradca, in sicer prva brigada generalmajorja Teggethoffa iz Gradca in druga brigada generalmajorja Marburga iz Maribora, ter na XXVIII. vojaško divizijo feldmaršala von Pürkerja iz Ljubljane, in sicer prva brigada generalmajorja barona Bienerta (?) iz Ljubljane in druga brigada generalmajorja von Stuckenraucha iz Celovca. Topništvo je bilo pod poveljstvom generalmajorja Hükla iz Gradca.

Velike vojaške vaje so potekale med Sv. Lovrencem, Cirkovcami, Kungoto (Ravnim poljem), Hajdino in Sv. Rokom. Cesar Franc Jožef si jih je ogledal 4. septembra skupaj z vojnim ministrom feldmaršalom baronom Kuhnom.

V drugi polovici 19. stoletja je prišlo zopet do političnih in geografskih sprememb v Evropi, takrat na Balkanu. V Bosni in Hercegovini je leta 1875 izbruhnila vstaja proti Turkom. Vstaja je zbudila veliko pozornost pri Slovencih, nekaj desetini jih je odšlo v Bosno in Hercegovino, kjer so se priključili upornikom;¹⁰ šli so tudi v Srbijo, kjer so se bojevali proti Turkom. Po bosansko-hercegovski vstaji se je začela tudi srbsko-turška in rusko-turška vojna. Pojavili so se številni mednarodni spori zaradi nove ureditve Balkana, ki so jih končali junija in julija 1878 na Berlinskem kongresu.

V letu 1878, ko se je začela bosansko-hercegovska vstaja je bil premeščen iz Klosterneuburga v ptujsko garnizijo 5. pionirski bataljon s štabom in 3 stotnijami. V času berlinskega kongresa so odšle v Sisak, Osijek in Bosno naslednje pionirske stotnije: dvajseta., devetnajsta., sedemnajsta. in peta skupaj s štabom.

Na Ptuj je prišel 30. avgusta 1878 štabni oficir avstrijske armade dr. Malfatti z nalogo, da postavi v mestu rezervno poljsko bolnico za 500 ranjencev iz Bosne. Kmalu za njim, 3. septembra, je prispel

⁷ Janez J. Švajncer, *Vojna in vojaška zgodovina Slovencev*, Ljubljana 1992, 100 s.

⁸ Reispova kronika, 81 s.

⁹ Reispova kronika, 96 s.

¹⁰ O Slovencih v Bosni in Hercegovini piše Janez J. Švajncer v *Vojni in vojaški zgodovini Slovencev*, Ljubljana 1992, 91 s.

na Ptuj prvi sanitetni vlak češkega malteškega reda iz Siska s 100 ranjenci in bolniki, naslednji dan je pripotovalo še sto ranjencev. To se je ponavljalo še ves september in oktober, v vsakem od petih transportov je bilo 100 ranjencev.

Postopoma so se začele razmere v Bosni in Hercegovini umirjati. Tako so se vrnili iz Bosne na Ptuj 23. marca 1879 peta rezervna stotnija 5. pionirskega polka, meseca novembra (18., 19. in 25.) 1879 dvajseta in sedemnajsta pionirska stotnija in štab 5. pionirskega bataljona, 14. aprila 1880 pa še devetnajsta pionirska stotnija.

V začetku osemdesetih let 19. stoletja so premeščali vojaške enote v avstrijskem delu avstro-ogrske monarhije. Iz Gradca je prispel 5. oktobra 1880 s posebnim vlakom 27. lovski bataljon. Vodstvo le-tega je sporočilo občini že 13. septembra 1880, kateri oficirji pridejo na Ptuj.¹¹ To so bili: major Anton Wolff, stotnik Carl Weyher, poročnik - adjutant Johan Joške, stotnik - računovodja Maksimilijan Hoynigg, zdravnik dr. Clemens Urpani, nadporočnik Ferdinand Hajek. Za nje je morala občina priskrbeti stanovanja.

V ptujsko garnizijo je prišel 20. septembra 1881 iz Maribora 5. bataljon 47. linijskega pehotnega polka in je bil 1. oktobra priključen k novo urejenemu 87. linijskemu pehotnemu polku kot 4. bataljon. Ptujsko garnizijo je dopolnil 7. septembra 1886 iz Gradca prispeli 2. bataljon 87. linijskega pehotnega polka pod vodstvom majorja Schöffnerja, ki je ostal v mestu do 19. julija 1888, ko je odpotoval na strelske vaje v Gradec. S Ptuja je odšel 7. avgusta 1886 v celovško in beljaško garnizijo 7. lovski bataljon.¹² Od 17. novembra 1889 do 8. januarja 1890 je bil začasno nastanjen v ptujskem garnizonu 1. bataljon 48. pehotnega polka iz Velike Kaniže.

Na Ptuju je imel svojo garnizijo 4. pionirski bataljon. Zaradi svoje značilnosti, bil je inženirski bataljon, ni sodeloval samo v vojnah, ampak je pomagal tudi pri elementarnih ali drugih nesrečah. Tako je odpotovala 19. januarja 1877 z vlakom 2. stotnija 5. pionirskega bataljona v Zidani most, kjer je pomagala odstranjevati zemeljski plaz in skale, ki so bile med železniško progo in reko Savinjo. Vrnili so se 17. februarja 1877. Kombinirana pionirska kompanija je odpotovala 23. januarja 1878 z vlakom v Peč zaradi ledu na Donavi in nevarnosti poplave, vrnili so se 10. februarja. Že naslednje leto, 14. marca, je odšel oddelek 100 mož s pontoni pomagat reševati mesto Segedin zaradi poplave. Okolica Segedina je bila poplavljen tudi

aprila 1881, tako je odšla tja pomagat 15. aprila pionirska skupina 150 mož s tremi oficirji z 20 pontoni. 9. novembra 1880 je bil v monarhiji hud potres. Čutili so ga tudi na Ptuju. V Zagreb, kjer je bilo največ škode, je odšla I. pionirska kompanija 12. novembra 1880 pomagat odpravljati škodo.

Od srede devetdesetih let 19. stoletja do 1914 je imel ptujski 4. pionirski bataljon vsako leto od pomladi do jeseni vojaške vaje na Dravi in strelske vaje na vojaškem strelišču. Zakon, ki je bil izdan 11. junija 1879, je določal, da mora biti strelišče veliko 3 ha, to je 5 1/5 joha, za pionirske bataljone.¹³ Ptujski pionirski bataljon je imel v najemu teren v velikosti 9 johov in 1140 kvadratnih sežnjev na desnem bregu Drave na Zgornjem Bregu. Za leto 1880 je znašala najemnina z obrestmi 198 goldinarjev. Za velikost 5 johov 1355 kvadratnih sežnjev ali 3.3646 hektarja je plačala vojaška uprava od 1. aprila 1881 za neomejen čas 214 goldinarjev.¹⁴

4. pionirski bataljon ni imel praktičnih vaj samo na Ptuju, ampak tudi v drugih mestih avstro-ogrske monarhije. Tako na primer se je udeležil 4. julija 1896 utrdbene tehnične vaje v Olomoucu, poleti 1908¹⁵ in 1910¹⁶ pa praktične vaje pri Osijeku. 15. pionirski bataljon je imel na Dravi na Ptuju v letu 1910 praktične vaje.

Vojaške enote na Ptuju so obiskali mnogi oficirji iz raznih krajev avstrijske monarhije predvsem v času, ko so bile v okolici mesta vojaške vaje, in tudi zaradi rednih letnih pregledov enot, ki so imele tu svojo garnizijo.

Tako je prišel 27. maja 1883 na pregled garnizije feldmaršal baron Kuhn zaradi predhodnega ogleda posadke pred cesarjevim obiskom. Od 1. do 6. junija so bili na obisku v ptujski garniziji šef generalnega štabnega korpusa feldmaršal baron Beck, feldmaršal baron Cormare (?), feldmaršal baron Waldstätter, generalmajor Hillebrandt. 10. julija je Ptuj obiskal cesar Franc Jožef. Spremljal ga je deželni namestnik baron Kübeck z velikim vojaškim spremstvom, v katerem so bili general adjutant feldmaršal baron Mondel, drugi general adjutant generalmajor baron Pogg in majorji adjutanti, šef general štaba feldmaršal baron Beck, poveljujoči graški general feldmaršal baron Kuhn, divizionar feldmaršal baron Wallstätten in brigadni generalmajor von Urban. Prispeli so z dvornim vlakom. Najprej so se ustavili na vadišču ob hajdinskem pokopališču, kjer je cesar pregledal 4. ba-

¹³ Zgodovinski arhiv Ptuj, MOP, škatla 1, dopis št. 374/1880.

¹⁴ Zgodovinski arhiv Ptuj, MOP, škatla 9, dopis št. 1882/1884.

¹⁵ Zgodovinski arhiv Ptuj, MOP, škatla 157, dopis št. 2 544/1 1908.

¹⁶ Zgodovinski arhiv Ptuj, MOP, škatla 169, dopis št. 10 528/4 1910.

¹¹ Zgodovinski arhiv Ptuj, Mestna občina Ptuj (MOP), šk. 2, dopis št. 1621.

¹² Ferdinand Reisp navaja v svoji kroniki Chronik von Pettau 1857 - 1887 na strani 175 v opombi, da štab in posadka nista bila priljubljena na Ptuju.

taljon 87. pehotnega polka. Nato je z vsem spremstvom odpotoval naprej na pionirsko vadišče, ki je bilo na desni strani Drave v občini Zg. Breg. Tu je 4. pionirski bataljon v petindvajsetih minutah postavil most iz 28 pontonov. Po tem prikazu postavitve mostu je cesar s spremstvom odpotoval v mesto, kjer so ga pozdravili in sprejeli župan Franc Rodoschegg in predstavniki mesta.

Vojska je prebivala na Ptujju v šestih stavbah, in sicer: v Veliki invalidski hiši,¹⁷ imenovani Velika kasarna, Mali kasarni,¹⁸ Ordonančni hiši,¹⁹ vojašnici in skladišču v nekdanji kapucinski cerkvi ter samostanu²⁰ in v vojašnici v nekdanjem dominikanskem samostanu.²¹ Oba samostana sta bila uknjena z reformami cesarja Jožefa II. Šesta stavba, nova pionirska vojašnica, je bila zgrajena na Vičavi od 1904 do 1905 leta in je nosila ime po cesarju Francu Jožefu. Njen prevzem je bil 18. avgusta 1905. V njej je bil nastanjen 15. pionirski bataljon. Zavzemala je 23.211 kvadratnih metrov površine, vrednost gradnje je znašala 386.000 kron.²²

Na prelomu v 20. stoletje je doživel Ptuj hudo germanizacijo in pritisk nemškega kapitala. Razglašen je bil za nemško trdnjavo. Leta 1908 je pri-

šlo do ostrih narodnostnih nasprotji, ki so se končala s krvavimi posledicami. Ciril Metodovo društvo je organiziralo 13. in 14. septembra 1908 na Ptujju shod za krepitev slovenstva, to pa so preprečili na krvav način Nemci. Ptuj je dočkal prvo svetovno vojno v zelo napetem narodnostnem vzdušju.

Z U S A M M E N F A S S U N G

Das Militär in Ptuj von 1850 bis 1914

Im 19. Jahrhundert überwog in Ptuj (Pettau) neben dem Gewerbe auch der Transithandel, doch wurde letzterer auch durch die Ostbahn Pragersko-Velika Kaniža nicht wesentlich belebt. Die Industrialisierung und der Zufluß deutschen Kapitals riefen auch nationale Gegensätze zwischen Slowenen und Deutschen hervor.

Im Jahre 1859 kam es zu großen Veränderungen in Europa und Österreich. In diesem Jahre geriet Österreich in einen Krieg mit Piemont und Napoleon III. Unter dem Befehl von Leutnant Scherz brach die Reserveeinheit des 9. und 20. Jägerbataillons (300 Mann) nach Bologna auf. Österreich verlor den Krieg und mußte auf die Lombardei verzichten.

Im Jahre 1866 wurde Österreich erneut in einen Krieg verwickelt, und zwar mit Preußen und Italien. In Ptuj wurde am 29. April 1866 eine Etappenstation für den Nachschub eingerichtet, der von Ungarn und Siebenbürgen nach Ptuj gelangte und für die Verteidigung von Venedig bestimmt war. Zwischen dem 3. und 13. Mai 1866 brachen in Ptuj 3.600 Mann nach Italien auf, am 12. Mai folgte dorthin auch das 4. Pionierbataillon. Österreich verlor den Krieg gegen Deutschland und Italien.

Diese militärische Niederlage hatte merkwürdige Folgen auch für die innenpolitische Lage in der Habsburgermonarchie. Im Jahre 1867 kam es nach monatelangen Verhandlungen zum österreichisch-ungarischen Dualismus. Das österreichische Kaiserreich wurde umbenannt in Kaiserreich und Königreich Österreich-Ungarn. Es folgten zahlreiche Reformen, unter anderem auch eine militärische. Der Werbbezirk des 87. Infanterieregiments umfaßte Celje (Cilli) und Umgebung, Pohorje (Bachergebirge), Ptuj (Pettau) und Ormož (Fridau).

Von 1850 bis 1914 wurden auf dem Draufeld und dem Pettauer Feld jedes Jahr oder jedes zweite

¹⁷ Leta 1755 jo je zgradila Invalidska uprava na mestu pogorele Sauerjeve palače (Lackova ulica št. 5). Od 1752 do 1777 so bili v njej gojenci vojaške šole za nižje oficirje (400 učencev). Po odhodu gojencev so zasedli kasarno odsluženi invalidi. Nastanjenih je bilo okrog 600 vojakov različnih narodnosti. Podrobneje piše o Invalidskem domu in Invalidski upravi na Ptujju od 1750 do 1869 Kristina Šamperl-Purg v Kroniki št. 2-3, Ljubljana 1985, 175 - 177.

¹⁸ Urejena je bila v nekdanji proviantni hiši, ki so jo postavili leta 1588 štajerski deželni stanovi. Po razpustitvi Invalidske uprave (3. september 1860) so se spraševali mestni veljaki ali potrebujejo toliko kasarn v mestu. Leta 1898 so sklenili, da jo opustijo. Vendar so se izselili iz nje šele leta 1905, ko jo je kupila občina za 11.200 kron. Občina se je odločila, da jo porušijo skupaj s sosednjima hišama, Hlebovo in Kropovo, in na njihovem mestu naredijo živilski trg, kjer je še danes.

¹⁹ Od 17. stoletja do leta 1899 je stala stavba na mestu, kjer je danes OŠ Olge Meglič in pred njo gimnazija. Občina jo je dala v najem vojaški upravi. Za leto 1880 je bila najemnina za 98 mož od narednika navzdol po osebi 3 goldinarje 65 krajcarjev, skupaj 375 goldinarjev 70 krajcarjev. Dodatno je plačala vojska še 25 goldinarjev za uporabo staje, v kateri so bili 4 konji za oficirje.

²⁰ Iva in Jože Curk, Ptuj, Ljubljana 1970, 124 s.

²¹ Po ukinitvi je bil dominikanski samostan najprej spremenjen v vojaško oskrbovalno skladišče, v začetku 19. stoletja pa v vojašnico. Za njene potrebe so morali prenoviti cerkev in samostan. Notranjost cerkve so preuredili v dve etaži (prtiličje in nadstropje), ob njeno severno stran so prizidali sanitarije, zahodno stopnišče povišali do drugega nadstropja in predelali novinciat v zahodnem traktu v en prostor. Imel je dva prostora, večjega in manjšega, zahodni prizidek pa vzhodni hodnik s 6 prostori. Od leta 1928 je v teh prostorih muzej.

²² Vojašnico, ki je bila zgrajena v začetku stoletja, je prenovila nazadnje leta 1992 slovenska vojska. Do 15. septembra 1996 je bil v njej 730 Učni center, od tega dne dalje sta v Vojašnici Ptuj dve enoti in sicer: 2. Bataljon 77. Brigade in zaledna enota.

Jahr verschiedene Schieß- oder Feldübungen abgehalten. Vom 14. bis 16. Juli 1862 fanden dort spezielle Schießübungen mit Feldgeschützen statt. Sie wurden unter dem Befehl von Generalmajor Benko und des Kommandanten des 6. Artillerieregiments Oberleutnant Schindler von diesem Regiment und noch 5 Batterien durchgeführt. Zwischen dem 19. August und dem 15. November 1873 wurden in der Umgebung von Ptuj große Manöver abgehalten, und zwar zwischen Sv. Lovrenc, Cirkovce, Kungota (Ravno polje), Hajdina und Sv. Rok. Kaiser Franz Josef besichtigte die Manöver am 4. September zusammen mit dem Kriegsminister Feldmarschall Baron Kuhn. Wegen Manövern hielt sich der Kaiser nochmals am 10. Juni 1883 in Ptuj auf.

In der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts kam es zu politischen und geographischen Veränderungen in Europa, vor allem auf dem Balkan. Im Jahre 1878 begann der bosnisch-herzegowinische Aufstand. Am 30. August 1878 traf in Ptuj der Stabsoffizier des österreichischen Heeres Dr. Malfatti mit dem Auftrag ein, in der Stadt ein

Feldlazarett für 500 Bosnien-Verwundete einzurichten.

In Ptuj hatte auch das 4. Pionierbataillon seine Garnison. Da es sich um ein Ingenieurbataillon handelte, wurde es nicht nur im Krieg, sondern auch bei Elementar- und anderen Katastrophen eingesetzt (1877 Erdbeben in Zidani most, 1878 Eis auf der Donau in Peč, 1880 Erdbeben in Zagreb usw.).

Das Militär war in Ptuj in sechs Gebäuden untergebracht: im Großen Invalidenhaus, Große Kaserne genannt, in der Kleinen Kaserne, im Ordonnanzhaus, in Kaserne und Lager in der ehemaligen Kapuzinerkirche und dem Kloster sowie in der Kaserne im ehemaligen Dominikanerkloster. Das sechste Gebäude, die neue Pionierkaserne, wurde in Vičava von 1904 bis 1905 errichtet und trug den Namen des Kaisers Franz Josef. Dort war das 15. Pionierbataillon stationiert.

An der Wende zum 20. Jahrhundert lebte Ptuj unter starkem Germanisierungsdruck durch das deutsche Kapital. Den Ersten Weltkrieg erlebte es in gespannten nationalen Verhältnissen.